

Noční hlídka.

Dopouštím se plagiátorství. Název podkapitolky, kerej sem zvolil není můj originální výmysl. Už ho kdysi kdosi dávno použil. A přesto je mi to šuma fuk a týhle malý krádeže (kdyby existovala na světě jen tahle - byl by ve všehomíru Eden!) se dopustím už proto, že mě nic jinýho nenapadlo. Dělam to teda naprosto vědomě a kontroverzní dvousloví v názvu nechám, kdyby se stavělo na hlavu třeba třicet expertů, neb činnost, kerou sem vyvíjel v předprvomájový noci, se jinak nazvat nedá než Noční hlídka. Ovšem, cesta k týhle hlídce požaduje obšírnější vysvětlení a proto prosím, *lidizlatý*, vo vaši trpělivost. Půjdu na to zešíroka. Zabrousím do malířství a pak ještě do literatury a takhle vzniklej celek zabalím do kabátu padesátejch let. Čtete teda dobře, abyste se v tom jaksepatří pořádně vyznali, bude to složitý.

Smotat do kupy významný umělce několika historickéjch etap minulosti, a ještě z různéjch branží, a posadit je do liberecký průmký v éře budování sociálizmu, kdy kantoři po vstupu do třídy se postavili na stupínek čelem k žactvu, kerý vítalo vyučujícího ve stoje, a pronášeli:

„Čest práci, soudruzi!“

a žactvo, teda my, jako vozvěna dílem dospívajícíma, dílem zralejma hlasama nejednotně zahulákalo: „Čest práci, souhu učiteli!“, čímž si upevňovali třídní uvědomění jak kantoři tak i žáci, není zase tak velkej problém. Pokaď jde však vo tu kupu, pomalu se k ní dostanu. Ale chce to klid, jak prej nikdy nepravil dobrej voják Švejk.

Zatím se vás, *lidizlatý*, ptám:

„Nechcete věřit těm dvěma větám v přímý řeči, co jsou napsaný vo několik řádků vejš?“

Po vašem krátkým zaváhání s vodpovědí, vám doporučím:

„Ale věřte! Jsou pravý.“

Zaznívaly na začátku každý vyučovací hodiny, ať se jednalo vo matyku, deškrípici, elektrotechniku, části strojů nebo politickou ekonomii. Výjimku tvořilo jen dílenský vyučování, ve kerým si dělnická třída ve funkci dílenskéjch učitelů – mistrů na tohle vůbec nepotrpěla. Jo, bylo to tak. Teda kromě jinejch vopiček, kerý zvocelovaly kladnej postoj k lidově-demokratický vlasti, dělnický třídě a jejímu předvoji v čele s našim nedostížným vzorem, a kerý byly shůry myšlený úplně vážně. Tak to bejt muselo. Bez takovejch alarmujících podnětů bysme snadno podlehli buržoázní propagandě a nikdy by se z nás nestali lidi, kerý v nás vizionářsky viděl sám Klement Gottwald. Jednou totiž prones velice moudrý slova, kerý prej vystihujou meritum věci, a my je měli vytištěný černý na bílým na úvodní straně žákajdy, abysme je furt měli před vočima a každodenně se jima řídili. Soudruh Gottwald pravil:

Republika potrebuje lidi, kteří něco umějí. Být dobrým vlastencem, dobrým republikánem, to znamená být dobrým pracovníkem, tedy i dobrým žákem.

Ve vši úctě k tak velkým teoretikovi a zejména praktikovi přechodu vod kapitalizmu k sociálizmu v historickéjch zemích, ale i na Slovensku, si ale dovolím s jeho formulací strašně vopatrně nesouhlasit. Já vím, je to naprosto zbytečná troufalost, smrtelně nebezpečnej čin, kerej šahá na samotnou podstatu mýho studentskýho bytí a vohrožuje celej můj další profesionální život, ale nemůžu si pomoci. Vnitřní náboj mejch pochyb je silnej. Možná, že se mejlím (kéž by!), mně se ale slova velikýho Soudruha zdají příliš měkký. Jaká republika co potrebuje? Vobyčejná, lidově-demokratická nebo sociálistická? To není z citátu patrný. Soudruh zdůrazňuje vlastenectví. Ptám se, kam se mu vytratil internacionalizmus! Nestačí bejt jenom republikánem, to umí na západ vod Aše každej, ale republikánem výrazně třídně uvědomělm. Vobyčejnej republikán není pro mě žádný bodnutí vostruha do slabin. Ani požadavek na dobrýho pracovníka není uspokojivej. To se mám spokojit s takovým málem? Já chci bejt přeci ve svý budoucí profesi (eště nevím v kerý, což ale teoreticky vůbec nevadí) úderníkem nebo aspoň stachanovcem! A abyste, soudruhu Gottwalde, věděl, dobrej žák je jenom ten, kerej prolejš se samejma trojkama. A to má bejt moje meta?

Tak, a po krátký vodbočce konečně k tomu problému motanice, ve kerý se maj spojit minulí umělci se současnou průmkou.

Noční hlídka je vobraz vod Rembrandta s chumlem postav, kerý vynikaj před pozadím vyvedeným v temnejch barvách. Název tohohle vysoce uměleckýho díla, kerej sem si dovolil bez dovolení použít, zná snad každej a kdo ne, ať se jede na malůvku, pardón cenný plátno, podívat do nějaký světový galerie. Zrovna ted' ale nevím do kerý, což není žádněj problém, stačí vtevřít *net* (i když inter..), a

každý si to tam zjistí. Na rozdíl vod pětapadesátého, kdy *net* v jednom imperialistickém, prej značně a celosvětově - kromě zemí socialistického tábora - rozšířeným jazyku, znamenal jen vobyčejnou síť (třeba na volejbal) a člověk si mohl zajet akorát do Horní Dolní, páč v cestě za významnejma malířskejma dílma stála vořona. Důkladná, neprůchodná, neprůlezná, zkrátka železná. Vobkroužila republiku vod Šumavy k Tatrám a podhrabat se z jedny strany na druhou mohl snad jen krtek. A to ještě s vobtížema. Nesměl totiž dělat moc krtičinců, páč každéj sebemenší pohyb, nepatrný nadzvedávání půdy, bylo podezřelý a životu nebezpečný.

Probrali sme Rembrandta a vemem i starýho Dickense. Jo, toho Čarlího. Ta jeho Kronika Pickwickova klubu je pořádně tlustá kniha, kerá na rozdíl vod tý Hlídky byla u nás normálně k mání. Vydalo ji nějaký naše nakladatelství a tak si ji mohl každéj přečíst, páč byla přeložená do naší rodny řeči, a nemusel nikdo nikam jezdit. Na tehdejší poměry byla dost drahá. Stála čtyři koruny pod padesátku a měla něco k vosmistem stranám. Ze sedmi vosmi stovek měsíčního platu to bylo značný sousto. Celejch šest procent. Byla to ale výjimka, vobvykle stály knihy vokolo pětky. Vona ale ta drahota je pojem dost relativní. To dneska jsou knihy levnější, i když sou drahý (cítíte tu poměrnost?). Hádám tak asi kolem dvou procentíček průměrnýho platu.

Cenové relace v roce 1959.

Průměrná roční mzda ... asi 9 000,- Kčs
Počet pracovních hodin za měsíc ... více než 200
Pracovní doba ... pondělí až sobota včetně
1 kilogram chleba ... 2,60 Kčs
1 litr mléka ... 1,80 Kčs
0,5 litru pivo 10° ... 1,40 Kčs
1 litr benzin Normál ... 4,- Kčs
Auto Škoda 440 de Lux (Spartak) ... 28 500,- Kčs
Vstupenka do kina ... 4,- Kčs
1 kWh ... 0,80 Kčs

Jistě se, *lidizlatý*, ptáte, proč tohle vlastně vůbec píšu. Proč votravuju s takovejma vzdálenejma věcmi, když mým úkolem je vylíčení mého života v tom inkriminovaným, několikrát zmíněným pětapadesátým roce, a v tomhle pádě líčení konkrétně tý hlídky. Dokonce předprvomájový a vo to významnější. Já vám tímhle chci totiž dokázat, že je možný, to co tvrdím v první větě druhýho vodstavce. Že je možnej průnik zdánlivě neproniknutelnejch faktů, že teda všechno souvisí se vším. Je to tak, Čarlí a Rembrant se vopravdu sešli ve čtvrtým járu průmky, v etapě budování zářný budoucnosti, a vytvořili takovou malou symbiózu. Poslechněte si, jak k tomu došlo.

Někdy ve druhým járu, když sme se už trochu sžili jako kolektiv, i když značně nesourodej, páč věkovej rozdíl ve třídě byl asi deset let a je jasný, že s tím šly ruku v ruce různé zájmy, došlo k významný události. Část z nás založila klub. Nevím, jestli nás bylo pět sedm nebo dvanáct, co ho dali do kupy, ale to není vůbec podstatný. Klub dostal název. Snad pod vlivem češtinsejch hodin, kdy sme probírali světový spisovatele minulosti, sme ho nazvali Klubem Pikvikovců. Smysl činnosti Klubu si fakt už dneska nevybavuju, určitě nebyl zaměřenej proti ničemu a nikomu, páč by nám to vnější vokolnosti sotva dovolily, ale byl dost výraznej, aspoň v poznávacím znamení příslušnosti. Na pracovních pláštích, ano takový sme nosili nejen do dílen, ale taky při normálních hodinách, páč sme byli študenti Vyšší průmyslový školy a zakládali si na tom, patřilo čestný místo poblíž srdce na lemu kapsičky klubovému odznaku. Jeho tvar byl kruh, doprostřed vypouklej, rozdělenej několika přímkama směřovanejma do středu k malýmu kolečku, vyrobenej z gumy. Původně tenhle gumovej kousek sloužil jako kotníková vyztuž plátěný vobuvi (aby se v těch místech neprošoupala) s gumovou podrážkou, zvaná kecky. My ho ale z toho poměrně nedůstojnýho místa vzali, značně povýšili a umístili na flek, kerej sme pokládali za vodpovídající našemu záměru. Na takovej, kde všichni vyznamenaný oficíři a vůbec vojcové a podobný hrdinové nosej svý zasloužilý metály (s výjimkou vojenskýho řádu Bílýho lva, kerýho vodznak se pro nedostatek místa na levý straně nosí napravo). Keckový kolečko se stalo symbolem naší svobody, nezávislosti a volnosti, teda pocitama, kerý nám umožňovaly hrdě odkráčet na školní WC a tam vykourit nejedno přestávkový žváro. Vidíte, *lidizlatý*, a už je to tady. Do příběhu se nám krásně přplet i Karlík Dickensovic, proč, bude jasnější za chvíli.

Členem našeho Klubu, a to dost významným, protože sme ho spoluzakládali, čí to byl nápad nevím, ani kdybyste mě rozkrájeli na prkýnku jako cibuli, byl i nějakej Ondoň. V občanským životě se menoval

sice jináč, ale mi mu říkali Ondoň, neb se jeho charakteristikou stala věta z jednoho Buriánovského filmu, kde *on do něho* něco vrazil a náležitě to jako slavný herec v několika replikách prodal, coby nesmrtelnou hlášku *ondoň*... A Ondoň tudle hlášku začal používat, kde moh. Myslím, že mu to dělalo docela dobře.

A tenhle Ondoň měl záhadný pozadí. Ne teda to svoje vlastní, to bylo takový normální klukovský, ale to, co nebylo vidět a bylo utajené až tajné. Po straně se šušalo, že má něco společného s tím šedivým barákem, co stojí na jinak prázdné Pastýřské ulici a co má okna vopatřená mřížema, a ráno co ráno tam proudí řůra lidí v civilu, zatímco vpoledne zase vopačným směrem. Nikdo to nevěděl na betón, ale taková řeč kolem Ondoně tekla. Von byl vůbec vopředenej pavučinama záhad. Po prezenčce zůstal na vojně, dotáh to až na kapitána, na límci měl takový zlatý kolečko a v něm něco, co už nevím, co bylo, v uniformě chodil i na třídní srazy po pěti atakdále létech, a neslo se, že pracuje jako kontrabrácha. Kdo ví, co na tom bylo pravdy. Von to nevyvracel ani nepotvrzoval. Jako kapitán taky umřel, ještě před sametovkou.

Tak tenhle Ondoň, ke mně takhle v konci dubna přišel a povídá:

„Vildo, ty vole, co dybys šel třicátýho v noci se mnou?“

„Kam bych s tebou, ty vole, v noci chodil, v noci se má spát,“ opáčím, „a pak na čarodějnice už mám zadáno. Máme rande.“

„Mám takovej kšeftíček,“ nedal se a lákal dál. Moje rande ho neodradilo, „takovou věc, která musí bejt.“

V hlavě mi lítala řůra možností, nekalejma počínaje. Ty mi ale k Ondoňovi nepasovaly.

„Vo ce de?“, pomalu se nechávám vtáhnout do jeho tajemností.

„Ale taková hlídka, jenom. Aby se nic nestalo. Dyť je zejtra první máj, průvod a tak. A von by si mohl někdo na něco vzpomenout a bůhví co udělat.“

„A co by jako měl někdo dělat?“, ptám se naivně, neb sem si v tu ránu nevzpomněl na zvostřující se třídní boj a na různý nepřátele budování socialistický republiky, podněcovaný štvavejma vysílačkama typu Rádio Svobodná Evropa, Hlas Ameriky nebo ta s tím Bigbenem – Volá Londýn.

„No, to víš!“, zazněla vyčerpávající odpověď.

Silně sem přemýšlel. Když doma řeknu, že musím jít na celou noc hlídkovat, že nám to dali za úkol ve škole, nebudu muset přiznávat, že část té noci strávím jiným způsobem. Dědeček i babička se s tímhle tvrzením spokojej, vyptávat se na podrobnosti nebudou, páč prožili protektorát a vědí, co to je práce v utajení, a bude po ptáčkách.

No, co to budu protahovat. Kejvnul sem. Ondoň pak vymezil prostor hlídky, kerej mu *Voni* už dávno určili: malý náměstíčko nedaleko botanický, dneska se jmenuje Sukovo, kerýho střední část je vyvýšená a zatravněná a prej pod tím trávníkem jsou ukrytý nějaký zdroje vody pro vobyvatelstvo, kerý by prej mohli imperialistický agenti v čarodějnický noci zneužít proti pracujícímu lidu. Asi votrávit nebo vypustit a tím způsobit škody nedozírnejš rozměrů. Nakonec ještě dodal:

„No a, ty vole, zejtra zato nemusíme do průvodu. Budem vmluvený.“

Tím mě definitivně dostal. Řek sem si, že pro takovej čestnej úkol musí člověk něco vobětovat. I účast v prvomájovým průvodu a s tím spojený nadšený mávání před hlavní tribunou, která stávala proti kinu Čas (snad i v pětapadesátém, nejsem si ale jistej), tam, kde se dnes tyčí boční zeď vobludnýho Forumu. Jda někdy vokolo, přemýšlím, co bylo hezčí. Teda architektonicky.

No vidíte, *lidizlatý*, kam sem se až dostal, dyž sem chtěl poctivě zdůvodnit použitej název týhle podkapitolky. Řek bych, že dost daleko. Vejsledek je ale jasnej. Nemám pravdu? Shrnu si ho: Dickens (Klub Pikvikovců) – Rembrandt (Noční hlídka) – budování socialistický společnosti (pětapadesátěj, čtvrtej jár průmky). Zdaj se vám moje vývody nelogický, za uši přitažený nebo na hlavu postavený? Pak vězte, že na světě je nelogickejch věcí a nikdo vo nich nepochybuje. Třeba jen tak namátkou: nanebevzetí Panny Marie, její neposkrvněný početí, společnost, kde lidi budou pracovat podle svejch schopností a dostávat za to podle svejch potřeb, zmtvejchvstání Ježíše Krista, noční přelet proroka Mohameda (dokonce i s koněm) z Mekky do Skalního chrámu v Jeruzalémě odkud ho k sobě povolal Bůh, společenství zemí, kde nebude *příživníků*, bude chybět *nenávisť člověka k člověku*, odstraní se *vykořisťování*, na úbytě země *sobectví a chamtivost* a kde se bude rodit *bratrství všech vrstev* a dokonce zmizí *národnostní rozmlisky*. Proložený slova sem si, prosím, nevymyslel. Sou to myšlenky autora, kerýho sem už několikrát citoval. Pro ty, co si nic nepamatujou, jde vo Čestmíra Císaře. A moh bych pokračovat v nelogickejch věcech. Třeba se vobrátit na svědectví proroka

Mormonů, Josefa Smitha, když vypravuje vo někerejch důležitějch událostech, kerý vedly k založení Církve Ježíše Krista Svatejch posledních dní. To byste teprve mrkali jakejm nesmyslům věřej lidi v Salt Lake City a vůbec v celým jeho okolí. A že jich tam je.

No nic, už sem se vypovídal až až. Jdem na tu noční hlídku.

Noční hlídku sem zahájil s Ondoněm na určeným místě asi v jedenáct večír. Vobcházeli sme zarostlej prostředek náměstí s čivama napjatejma až k prasknutí. Z každýho roští na nás koukaly voči imperialistickějch záškodnickejch agentů, kerý dychtili jen po jednom: jakýmkoli způsobem zničit zásoby vody, aby předmětná nemohla bejt použitá k budování sociálizmu v Liberci. Nezapomeňte, že k obavám byl vobrovskej důvod. Vždyť americký imperiálisti před nedávnem napadli mírumilovnou Koreu! A že tam dopadli jak sedláci u Chlumce? Co by ne, když *ztratili vojenskou prestiž skrz porážku, kerou jejich armádám zasadil korejskej lid a slavný čínský dobrovolníci*. (Antonín Novotný, Projevy 1). Proč by tak nemohli dopadnout i u nás? Vždyť já i Ondoň, ač členové klubu Pikvikovců (zakládající), sme součástí pevný a neprostupný hráze míru!

Jak tak chodíme pořád dokola, rozbolely nás nohy. Usedli sme na lavičku a voddali se vartování z jednoho místa, jako když myslivec sedí na posedu a votevřeněj terén, kam vybíhaj srnky, kolouší a jeleni, má celej pod sebou. Zatímco myslivci se vobčas těhle lesních zvířat dočkaj, my na svýho agenta čekali marně. Dala se do nás zima. To byste nevěřili, *lidizlatý*, jak se může horkej předmájovej večír změnit v chladnou noc. Přitáh sem bundu blíž k tělu a ruce zastrčil do kapes. Vono to ale nepomohlo. Vstal sem z lavičky a proved pár prostocviků. Marně, jen sem vodehnal teplej vzduch, kerýho zbytky se usadily v záhybech bundy.

„Ty vole, co budem dělat, přeci tu nezmrznem.“

Zadupali sme nohama a znovu vobkružovali náměstíčko. Ještěže nebylo nijak rozsáhlý. I chůze se ukázala k ničemu. Vostrej noční vzduch byl vopravdu nepřijemnej, a když se člověk jednou rozklepe zimou, není mu pomoci. Proklepe se skrz naskrz a pořádný prohrátí může bejt způsobeno jen několika způsoby: grogem, kamnama nebo hupsnutím do peřin. K dispozici nebylo ani to první, ani druhý, natož to třetí. Jen černá noc kolem nás, slabě zesvětlená pouličním vosvětlením, předjitřní větřík a my dva.

„Nevykašlem se na to? Vono se tu stejně nic nestane. Jenom dostanem rýmu.“

„Ty vole, to nejde, voni nás asi přijdou kontrolovat.“

To *voni* bylo vyslovený s velkým *V* a dostalo tak punc ještě větší naléhavosti našeho poslání. Cítili sme se ještě víc vodpovědný za bezproblémovej průběh dnešní noci ve svěřeným úseku. Pokud tady budem, nikdo neprojde! No pasaran! Válečnejm štváčům podněcovanej revanšistama se postavíme i s holejma rukama, třeba rozklepanejma zimou. Toho bohda nebude, abychom z varty utíkali!

Jasně vidíme, že jsou ve světě síly, které si nepřejí dohodu a mír. Z toho plyne i úkol dále zpevňovat obranyschopnost republiky, čelit jakémukoli vměšování imperialistů do vnitřních záležitostí Československa.

Ze zprávy ÚV KSČ X. sjezdu KSČ, 11. června 1954.

Nevěřili byste, *lidizlatý*, jak za určitejch okolností čas, kerej při příjemnejch věcech skáče mílovejma krokama, se může vlíct. Než na hodinkách uplyne pět minut trvá to celou věčnost. Natož půl hodina nebo hodina. V případě hodiny jsou to věčnosti nejmíň tři. Nebo šest? Kdo by je počítal, když jsou to věčný věčnosti.

Pomalů začalo svítat. Nedostavil se vůbec nikdo. Ani *Voni*, ale ani *voni*, teda ty škůdci, na kerý sme čekali celou noc. Když ranní červánky pokryly východní voblohu, dospěli sme k závažnému rozhodnutí. Za ranního úsvitu přeci žádnej agent už nic nepodnikne.

„Dem domu, ne, ty vole?“

„Jasně, ty vole, deme domů.“

Jestli se podávalo nějaký hlášení a kam, tak vo tom já nemám ani páru. Asi to zařizoval Ondoň. Určitě tam však musel napsat, že na západní frontě byl naprostej klid.